

УДК 27-9(477)

Горін С. М.

АРХІМАНДРИТ ЖИДИЧИНСЬКОГО МИКОЛАЇВСЬКОГО МОНАСТІРЯ НИКОДИМ (МОКОСІЙ ШИБИНСЬКИЙ) (1621-1626 рр.)

На архівних матеріалах досліджується діяльність архімандрита, що дає змогу краще зрозуміти деякі аспекти тогочасного функціонування монастиря.

Гедеон (Балабан), попередник Никодима (Шибинського) на Жидичинській архімандрії, помер у грудні 1620 році [1]. До призначення нового архімандрита влада над монастирем зосереджувалася в монастирській капітулі. Нам небагато відомо про її функціонування, однак можна виокремити кілька осіб, які фактично керували архімандрією (чи то завдяки власному авторитету серед ченців, чи то з якихось інших причин). Це - крилошани Василій (Миленький), Дионісій (Шостакович) і Стефан (Криницький), бо саме їх «свещенников и капитуле манастиря Жидичинского [...] на тот час без бытности отца архимандрита жидичинского» позивали різні особи під час конфліктів із монастирем і саме ці троє, своєю чергою, скаржилися від імені всіх ченців у разі потреби [2]. Відзначимо, що Василій (Миленький) був представником архімандрита ще за життя Гедеона (Балабана), а від 3 лютого 1621 р. його згадано як намісника Жидичинського монастиря [3].

Зміна настоятелів у монастирях, що перебували в королівському подаванні, практично завжди супроводжувалася розкраданням церковного майна родичами та найближчим оточенням архімандрита (особливо, коли той слабував, або помирав). У разі примусового позбавлення архімандрії у подібному розкраданні безпосередню участь брав і настоятель, що ми побачимо далі на прикладі архімандрита Шибинського. Жидичинський монастир із його численними маєтками, зрозуміло, не був винятком. Щоправда, нам не відомі подробиці, та й про сам конфлікт ми довідуємося з пізніших скарг. Так, 23 лютого 1623 р. возний відніс позов від Луцького гродського суду Олександру Малиновському, «под-

пискови старшому гродскому луцкому», і Яну Будзинському, луцькому гродському писарю, яких позивали архімандрит Шибинський із капітулою «до выдана правдивого свидетельства о том., иж по зошлом з сего света велебном отцу Геддионе Балабане», крилошани монастиря скаржилися на «Юря Черневского, сестренца, и на урожонных панов Балабанов, сыновцов, о побране в манастиру Жидичинском розное маетности рухомое, по том архимандрите манастиррови належачое»; тобто свого часу позивачі подали скаргу на Черневського з Балабанами щодо зниклого майна, а пізніше, «справ своих будучи потребны, о выдаче их просили», звернувшись для цього до «пана подписка, а потом, и самого пана писара», однак ті відповіли, що цих скарг в актових книгах не було [4]. У наведеному позові згадано також «протестацію», зроблену свого часу Юрієм Черневським разом із Балабанами, які позивали Ілляша Сулятицького, «который был в том манастиру Жидичинском [на час смерті архімандрита Балабана. - С. Г.] под претекстом змышленое аренды, якобы ему от небожчика отца Балабана на манастир самый Жидичинский и на колко сел дати мел увес ряд и старшенство» [5]. Отже, позивачі останньої скарги провину за зникле монастирське майно покладали на Сулятицького, якого з цього приводу вони позивали до Луцького гродського суду ще в 1621 році (можливо, йшлося про речі, які Даніель, Дмитро і Мартин Балабани, будучи спадкоємцями архімандрита Гедеона (Балабана), вважали своїми власними). Архімандрит Шибинський з капітулою також висували претензії до Ілляша Сулятицького щодо зниклого монастирського майна, проте, це непорозу-

міння вдалося швидко владнати. Подробиці конфлікту невідомі, але знаємо, що спочатку обидві сторони обмінялися скаргами: 20 лютого 1623 р. возний відніс Сулятицькому мандат у зв'язку зі скаргою архімандрита «о *побране справ привилеюв, манастырови Жидичинскому служащих, аператов и сосудов церковных з церкви*» та іншого майна [6], а через кілька тижнів, 9 березня, возний відніс трибунальський позов уже архімандриту Шибинському з крилошанами, на яких скаржився Сулятицький «*взглядом заданя якоєс мниманое акциш*», тобто пограбування обителі [7]. Впродовж кількох місяців свідчень щодо конфлікту нема, а 12 липня возний відніс Сулятицькому позов від Луцького гродського суду у зв'язку зі скаргою архімандрита [8]. Після цього обидві сторони зуміли домовитися і 21 серпня датовано квитовий запис, яким Никодим Шибинський відмовлявся від будь-яких претензій у цій справі до Ілляша Сулятицького [9]. Відзначимо, що в 1629 р. наступник архімандрита Шибинського Йосиф (Мокосій Баковецький) знову скаржився на нього (тоді вже настоятеля Уніївського Пречистенського монастиря Ісайю) «о *побране и пограбене речей рухомих розных, апаратов церкви Жидичинское по смерти велебного отца Гедиона Балабана, архимандрита эюидичинского*» [10]. Однак досить швидко виник інший конфлікт між архімандритом Шибинським та Сулятицьким. Так, під 5 березня 1624 р. маємо позов від Луцького гродського суду у зв'язку зі скаргою Сулятицького щодо втечі в 1623 р. до архімандрита його «*челядника*», який, до того ж, украв у свого хазяїна 20 золотих, «*а вмс его без листу висведчоного до послуг своих принял и тепер у себе масте*», позивач вимагав не лише повернення втікача, а й «*заплаченя вин*», які він оцінив у 100 «*гривен полских*» [11]. Це або якесь інше непорозуміння між ними тривало й далі, бо під 21 квітня 1627 р. є позов від Луцького гродського суду у зв'язку зі скаргою І. Сулятицького на Никодима (Шибинського), який залишився винний позивачеві 500 золотих [12]. Судове рішення було на користь позивача і 11 червня цього ж року возний їздив «*на ексекуцію*» 1.500 золотих (500 золотих боргу разом зі «*шкодами*») до маєтку відповідача Новоселки, але сестра боржника не заплатила зазначеної суми грошей і не дозволила «*увязаня*» [13].

Якщо непорозуміння щодо зниклого майна між архімандритом Шибинським і Сулятицьким було залагоджене, то з цього самого приводу залишався конфлікт між монастирем і Юрієм Черневським, який 9 жовтня 1624 р. скаржився

на возного Михайла Молявку, котрий «*смел и важилсе подати реляцию свою фалшивую*» про віднесення йому позову від Шибинського щодо забраного монастирського майна, хоча, насправді, цього він не робив [14]. Відзначимо, що стосунки між монастирем і Ю. Черневським ускладнювалися внаслідок конфлікту навколо церковного села Боголюбє, яким, на думку архімандрита Шибинського з крилосом, незаконно володів Черневський [15].

Ми дещо відволіклися з подіями навколо зниклого монастирського майна після смерті архімандрита Балабана, яке, зрозуміло, намагався відсудити його наступник, однак повернемося до 1621 р., точніше, до призначення нового архімандрита. Про це дізнаємося з королівського листа від 10 березня 1621 р. київському унійному митрополиту Рутському, у якому наголошувалося на тому, щоб архімандрит «*был под постушеństwem kościoła powszechnego Rzymskiego*» [16]. Через два місяці, 25 травня, возний «*увязал*» Никодима (Шибинського) у володіння монастирем із його маєтками [17], а через два дні потому, тобто 27 травня, було складено реєстр монастирського майна [18].

Майже відразу після надання йому архімандрії Никодим (Шибинський) ліквідував жіночий монастир у Жидичині (можливо, насправді це і не був монастир, а лише кілька черниць, які мешкали при Жидичинській церкві Святого Духа черниць). Так, 14 червня 1621 р. вони скаржилися «*на отца Никодима Шибинского, менованого архимандрита жидичинского, иж он особою своєю нашедши на мешкане при церкви светого Духа в Жидичине, где они своим власним коштом и з жебранины помощью приятел своих побудовали и мешкали, там же их безвинне словы неучтивыми золживши, росказал Исакиеви, чернцови, соромотити, шарпати, бити и на шию повытручати з их власного мешканя*», крім того, у черниць відібрали все їх майно [19]. Імовірно, цей жіночий монастир, заснований ще за часів Гедеона (Балабана), залишався православним, що жодним чином не влаштовувало уніата Шибинського. Маємо ще одне свідчення про «релігійний» конфлікт. Так, у заповіті від 31 березня 1624 р. «*Марушы Боговитиновны с Козирад, першого Адамовее Чолганское, а второго малженства Янушовое Оборское*» вона просила поховати її «*według obrzedu chrzescianskiego religiey Greckiey w monastyru Zyduczynskim przy grobie pana oуsау dobrodzieia tego*» [20]. Однак це прохання не було виконане, бо, як скаржився 25 травня 1624 р. її чоловік Януш Оборський, він

«готов был и хотел досыт чинити тому, старающисе о то пилно през веле посланцов и писаня свое, до его милости отца архимандрита жидичинского посыланые, леч иж того з не якои мери отримати не могл у его милости отца архимандрита и духовных тамошних, а то для того, же в унии церковное не была» [21].

Конфлікт, точніше дії Никодима (Шибинського) під час вигнання черниць аж ніяк не свідчили про його християнське смирення. Маємо ще низку прикладів поведінки архимандрита, типової для гонорового шляхтича, який не зупинявся перед застосуванням сили у разі його незгоди з кимось або чимось, і яку мала б засуджувати духовна особа, тим більше настоятель монастиря. Наприклад, «панеє Марина з Лешна Янушова з Острога Жаславская, воеводиная волынская», скаржилася на архимандрита Шибинського у зв'язку з тим, що в травні 1625 р. «под час ярмарку жыдычынского», на який за дорученням позивачки їздила «пани Анна Хрусцевовская, старостиния шепелская», відповідач наслав на неї та її людей «хлопов жыдычинских», які схопили їх та відвезли до монастиря, де «сам отец архимандрит жидичинский с капитулою своєю на земли, казавши, положить, кийми хлопом [...] бити и змордовати казал», після чого наказав їх «ледве живых до турмы ввести и всадити», де вони перебували впродовж п'яти днів [22]. Не дивно, що нерідко й до самих духовних осіб представники шляхти ставилися без належної поваги. Про такий випадок дізнаємося зі скарги Никодима (Шибинського) на Вацлава Підгороденського, «который при почте брата своего рожного под хорогвою его мл пана Томата Шимковича Склинского, в Луцку на тот час лежачую, был, о то, иж» 1 березня 1625 р. відповідач «нашедши на господу пометного его мл отца архимандрита жидичинского, на тот час для поратования здоровья своего лекарства беручого в каменици Солтановской братской [належала Луцькому Хрестовоздвиженському братству. - С.Г.], до светлицы, в которой он лежал, добывалсе гвалтовне, штурмуючи, с кобел высекал и двери выламывал, волаючи и сромотне лжече веле не в стидливых, сромотных, лжучих слов заживаючи, на полгодинины добывающисе, потым с пулгаку хотел стрелити, который му не спустил, а есче на тот час досыт не маючи, выпадши с тоє господы, вседши на коня, бегаючи по рынку мимо двери и окна тоє каменици, вола целю губою при велю люду посполитого» [23].

Беручи до уваги дії самого Никодима (Шибинського) з капітулою, напади, здійснені мона-

стирськими підданими (йдеться не про виконання розпоряджень архимандрита або ж земельні суперечки), сприймаються як щось буденне. У наведеному прикладі привертає до себе увагу те, що напад, причини якого нам невідомі, стався в Жидичині, хоча й за відсутності там у цей час архимандрита. Так, маємо скаргу Войтеха Парульського, який у 1623 р. послав свого «посланца» до Любліна на трибунал «с певными справами»; 19 травня той заїхав до Жидичина, «хотечи там на Стыре в дорогу ку Люблину перевести», але місцеві піддані схопили його й до «везеня тамошнего в Жидичине осадили», де він «час немалый тратт»; у результаті в постраждалого відібрали 100 золотих, а також документи, з якими він їхав до Любліна [24]. Наведемо ще один уже зовсім тривіальний випадок пограбування монастирськими підданими в грудні 1624 р. вікарія Олицького костелу Якуба Карвоцького, який, «сдучи с Полски для мешканя до костела Олыцкого [...], пережавши через место Луцк», залишився на ніч у Луцькому передмісті і, «юж по вечери, утрожоный дорогою будучи, зоставивши хлопчика для пилнованя при речах на возе, сам в избе успокоилсе», але на його нещастя в цей день тут відпочивали монастирські піддані (всього зазначено сім осіб), які, «почавши от полудня [...] аж немал до полночи пиючи», вкрали речі позивача [25]. Правда, архимандрит Шибинський компенсував втрати, про що довідуємося з квитового запису ксьондза від 25 червня 1625 року [26].

Зрозуміло, що згадані дії архимандрита викликали скарги від постраждалих, однак ми не маємо свідчень щодо негативної реакції на них із боку церковної ієрархії. Гостру критику київського унійного митрополита ми спостерігаємо з іншого приводу - використання монастирських маєтків для власних потреб. Так, під 11 вересня 1625 р. маємо «протестацію» митрополита Рутського на архимандрита Шибинського, який, «będąc promowowany od jego mości xiedza metropolity na archimandryetwo Żydyczynskie, który przy poswiKceniu swym na tę archimandryetwo wczynił ślub y przysięgę przed wielebnym jego moscią oycem Jeremiaszem Poczapowskim, episkopem Łuckim y Ostrozskim, publice, w cerkwie cathedralney Łuckiey, którą tę przysięgę y na piśmie pod pieczęcią y z podpisem dał, o to, iż żyjac na tym archimandryctwie, nie miał dobrami tego manastyra Żydyczynskiego, mimo wiadomość starszych swoich, swowolnie szaphować onych, zastawiać, arendować, zawodzić y żadney composzities a ni zgody, nie tylko, która by miała być ku szkodzie tego manastyra, ale choć by y ku własnemu pożytkowi

manastyrskiemu, bez wiadomosci u pozwolenia starszych swoich czynić». Незважаючи на це, він почав без дозволу передавати монастирські маєтки в посесію різним особам, у тому числі «*krewnym i rowinnym swym*» [27]. Однак найгірше для Никодима (Шибинського) було попереду: 24 жовтня 1625 р. датовано декрет митрополитичого суду, яким за певні порушення його позбавлено не лише монастиря, а й узагалі духовного сану. Згадано судовий позов від митрополита Рутського під 12 липня 1625 р. (отже, неприємності для Шибинського почалися за кілька місяців до наведеної вище протестації), у якому зазначалися провини архімандрита: «*подданого и слугу манастира Жидичинского сам рукою своею власною забил; повторе, жес ся стал переступцею слюбю законного, а по местах нерядне живучи яко и в монастыре своем подложниц ховаючи, и з ними справу Богу и людем добрым мерзскую мевалес, тогос не перестал, хотяж от нас так листовне, яко и през тых, которых еси сам до нас посылал, упоминал бывалее; третья, же без воли, ведомости и поготовю позволения так нашего, яко и епископа своего, именами церкви Жидичинское шафовалес, яко своим власным, заводечи их розным особом, ку шкоде и знисчению тых добр церковных; четвертая, жес в монастыре, тебе полецоным, иноков жадных не ховал, водлуг особливого од тебе з нами на писме заставленого и поприсеженого застановена своего з нами, гдыс на архимандритство от нас поданный был и овшем противным, способом некоторых среднеших отцов закону нашего, которых для помочи духовное исправления того манастира на початку зараз придали, тых еси голодом выгнал вон, же се вернути мусели ку нам, взявши позволене от нас, которое напервей им дано ест, а жес от нас напомнимый был, а потом о жадных инших не старалесся, толко, ку шкоде того законного згромаження нашего, тых, которые от манастиров наших без благословенства и тасмне отходили, приимовал и у себе ховал еси, и тепер некоторых з них маеш при себе, откол жадного жития законного, а ни хвалы Божое в том монастыре, водлуг воли светобливых фундаторов и водлуг доходов того манастира, по тот час не было*» [28]. Цього ж 1625 р. митрополит Рутський визнав незаконними всі угоди щодо монастирських маєтків, укладені архімандритом Шибинським із різними особами [29].

У нас немає документальних підтверджень щодо вбивства монастирського підданого Никодимом (Шибинським), хоча щонайменших сум-

нівів у вірогідності цього у нас також немає, так само, як і щодо його розпусної поведінки. Не викликають сумнівів і закиди щодо «кадрової політики» Шибинського, хоча навряд чи ситуація була принципово іншою порівняно з тим, що спостерігалось за часів архімандрита Балабана. Відзначимо, що «*честный отец Исакий Вичинский*», якому, згідно із наведеним декретом митрополитичого суду, передали Жидичинський монастир «*в администрацию и заведыванье*» до призначення нового архімандрита, мабуть, справді був одним із найавторитетніших ченців, бо під 12 липня 1621 р. його згадано як жидичинського намісника [30]. Однак згадаємо участь і поведінку цього ченця (якщо вірити скарзі) під час вигнання архімандритом Шибинським черниць із Жидичинської церкви Святого Духа. Маємо також скаргу Яна Шибинського на «*отца Исакия Вичинского и отца Василя Львовича пятницкого*», а також «*Павла Грабовского, кравца имещанина луцкого*»: 20 серпня 1626 р. позивач послав свого челядника Яна Словика «*до Луцка с пенезми для выкупения речей ручных розных у розных людей, в заставе будущих*», той зайшов до Павла Грабовського «*в способ приятельский, навежаючи цорку свою, которая у того то Павла, кравца, была, там же помененье отцове*» разом з господарем цього Яна Словика «*без даня жадное причины*» побили [31]. Якщо інформація, наведена у скаргах, правдива, то поведінка Ісакія (Вичинського) навряд чи вирізнялася християнським смиренням і тим більше відповідала ідеалам чернецтва, але це було звичайним тогочасним явищем. Зрозуміло, що дії архімандрита з намісником загалом наслідували інші ченці. Наведемо свідчення возного, який 23 червня 1622 р. був «*в потребах их мл панов шляхты в Луцку и отправившы потреби свое*», зайшов до своїх знайомих, «*а на остаток в Луцку, за Глуццем, в дому Касяновом с чернцами жидичинскими до вечора пил*», після чого поїхав до Жидичина [32]. Відзначимо, що возний жодним чином не засуджував пиятику ченців, він лише згадував, із ким зустрічався в той день.

Розглянемо тепер господарську діяльність архімандрита, а саме - використання монастирських маєтків у власних потребах. Відома скарга Яна Крочовського на архімандрита Шибинського з крилошанами, які 14 листопада 1623 р. організували напад на село Жабча, що тримав позивач. Яна Крочовського в цей час не було вдома й нападники його дружину, «*безпечную, шляхтянку уцтивую, правом и покоем посполитым обварованую, ничего злого на себе*

ни от кого, поготовю от духовных не сподивающую, заставши, ничего не респектуючи на стан ее шляхецкий белоголовский, сами впрод словы опросными желжывши зсоромотивши, одны пятами, другие палцатами бьючи, з дворка и селца проч виганяли и уступит казали, которая, фолги до приязду малжонка своего просечи, гды уступит не хотела, оную слугом и на болший жал и деспект подданным на земли ростегнувши, кийми и дубцами бити казали, от которого битя гды ледво живою толкою жоставала смертелною быт видечи, до болота за ноги выволочы хлопом, рассказали, што гды подданные выконываючи, до болота приволокши, живота позбавити хотели, от чого заледве некоторая служалая челяд отпросили и за умерлую под село Киверце отвезти казали, а в том часе тую маетностку, осаду их [...] на себе обняли», після чого передали це село у володіння батькові архімандрита Янові Шибинському [33], який володів селом упродовж усього часу, поки його син залишався настоятелем. Подібні ситуації траплялися і з іншими монастирськими селами. Так, село Боголюбє архімандритом Балабаном було передано в 1620 р. в оренду Юрію Черневському (на десять років за щорічних 500 золотих) [34]. Ставши жидичинським настоятелем, Никодим (Шибинський) упродовж 1621-1623 рр. намагався відібрати у нього цей маєток за звинуваченням у «неслушном держаню и уживаню», закидаючи Черневському погіршення матеріального становища місцевих підданих, у результаті чого вони почали втікати, а також згадуючи «спалене фолварку тамошнего» [35]. Улітку 1623 р. обидві сторони домовились: 18 липня датовано квитовий запис, яким архімандрит із капітулою свідчили, що більше не мають майнових претензій до Ю. Черневського й залишають Боголюбє в його володінні «до пришлох запустов Посту Великого русских» [36]. 19 лютого 1624 р. Черневський звільнив село [37], а через кілька місяців Никодим (Шибинський) передав Боголюбє в оренду Станіславу Радзимовському (на чотири роки за 3,000 золотих, із яких 2,400 були віддані відразу) [38], 21 серпня відбулося «увязанє» [39].

У селі Буремець під 13 липня 1622 р. згадується Петро Сербии, який тримав тут від «пана своего архімандрита уряд» [40], імовірно в цей час село не перебувало в оренді або заставі. Записом від 3 січня 1623 р. Никодим (Шибинський) передав це село разом із Підгайцями (у цей час їх уже тримав Станіслав Радзимовський) у трирічне орендне володіння «пану Адамовы Гуменскому и малжонце его, паней Марине Бестры-

ковского за пулчверти тисечи золотых полених» [41]. Однак записом від 17 липня 1623 р. архімандрит із крилосом передали Буремець із Підгайцями в орендне володіння Мартину Домбровському (на чотири роки за 3,000 золотих) [42]. Важко пояснити згадані орендові записи. Можливо, передавали в оренду лише частину села, хоча, звісно, у таких випадках це чітко обумовлювалося в угоді, а можливо, архімандрит якимось чином мав певний зиск, розриваючи орендну угоду й складаючи нову. У 1624 р. М. Домбровському подовжили термін оренди, яка стала «доживотною», і 13 червня возний передав йому згадані маєтки у володіння [43]. Відзначимо, що луцький унійний єпископ Ієремія (Почаповський) дав свій запис від 13 червня 1624 р. «на потвержене и змоцнення права доживотного» Мартина Домбровського «на маетност Буремецкую служачую»; владика писав, що, «видечи, иж преречоная аренда добр церковных монастыра Жидичинского за ведомостю и позволенем нашим ку великому пожиткови пометного монастыра стала», згадану оренду «ствержаем и змоцняем, и дозволене дасмо» [44]. До речі, не був проти цієї оренди і польський король: 9 березня 1626 роком датована «Конфирмация» Зигмунта III Мартину Домбровському на «аренду доживотную двох сел, до монастыра Жидичинского належачых», Буремець і Підгайці, які йому передали архімандрит Шибинський із капітулою [45].

Нами вже згадувалося, що відібране в листопаді 1623 р. у Яна Крочовського село Жабча було передане у володіння Яну Шибинському. Маємо орендовий запис від 17 червня 1625 р. про передачу йому цього села разом із Желізцями у заставне володіння (за 1,500 золотих, які мали витратити «на засыпане гребел трох наурочишчах, в записе менованых, збудоване млына, поправене ставов, будованя и прибудынков нового фолварку, в Жабчу поднятого») [46]. Пізніше в Яна Шибинського позичили ще 1,500 золотих і подовжили його володіння згаданими маєтками ще на три роки, потім позичили ще 3,000 золотих і записом від 12 жовтня 1625 р. подовжили оренду на 30 років (1628-1658 рр.) [47].

На час отримання Жидичинської архімандрії Никодимом (Шибинським) монастирські села Желізці, Жидичин, Клепачів і Сапогів тримав Ілляш Сулятицький, діставши їх у 1620 р. від архімандрита Балабана у трирічну оренду. 25 травня 1621 р. Никодим і Ян Шибинські разом зі своїми підданими «наехали» на згадані маєтки й відібрали їх від Сулятицького [48]. Про Желізці вже згадувалося, Клепачів записом від 7 березня

1625 р. архімандрит Шибинський із крилосом передали в оренду на три роки Андрію Трушковському [49], а записом від 10 червня 1625 р. – у посесію на такий самий термін Яну Чаплинському (за 1,500 золотих, із яких одразу отримали 1,000; правда, до оренди також входили жидичинські сіножаті та городи) [50]. Щодо села Сапогів, то спочатку Сулятицький намагався повернути відібрані маєтки й звертався з позовами до суду, але безрезультатно, і нема свідчень про володіння ним селом упродовж 1622-1625 років. Однак потім Сулятицькому вдалося домовитися з архімандритом Шибинським, який у 1626 р. передав йому Сапогів в оренду на три роки за 500 золотих, «увязане» відбулося 20 квітня [51]. За рік перед тим, у квітні 1625 р., архімандрит передав Мартину Насиловському в трирічне орендне володіння «*корчму в селе Сапогове*» з правом «*вольного давання до неї на питку вшелякого*» [52].

Значно більше орендарів фіксуються в Жидичині. Так, у 1622 р. архімандрит Шибинський передав Михайлу Івановичу Молявці «*взглядом услугованя кошту и працы его самого в справах и потребах церкви Божоє манастыра Жидичинского, нагорожаючи ему, пустили в моц и держане [...] в селе Жидичине волоку одну, прозываемую Головчынскую*» і 13 лютого возний зробив «увязане» [53]; майже одночасно і з аналогічним поясненням у Жидичині отримав «*волоку одну, прозываемую Улазковскую*», Філон Стрибель (його «увязане» у володіння нею відбулося 20 лютого) [54]; записом від 1 вересня 1623 р. Іван Романович Козинський отримав «*волоку две вымеронных из сеножатми на грунте нашом жидичинском, до того ж право на вольный вруб в гаях, борах и запустах жидичинских на вшелякую потребу*», а також «*з вольным мелтем вшелякого збожа в млыне нашим жидичинским без мерки и черги*» в оренду на 20 років [55]. Записом від 28 лютого 1626 р. архімандрит Шибинський із капітулою свідчили, що, потребуючи грошей «*w sprawach u potrzebach manastyrskich*», передали Козинському в оренду (за 60 золотих, які усі відразу ж отримали) п'ятьох жидичинських підданих, «*na włokach siedzących*»; оренда закінчувалась у 1627 році [56]. Записом від 7 квітня 1625 р. передали в орендне володіння Богдану Дашкевичу з дружиною до їх «*żywota*» вісім підданих у Жидичині, які тричі на тиждень мали виконувати їхні «*roboty i powinności*» [57], а возний свідчив про «увязане» 11 квітня Б. Дашкевича у володіння в Жидичині чотирима волоками «*грунту вымеронного сіножатного*» і передачу йому права «*на вы-*

биране цыншу з месчан в месте Луцку на грунте церковном, до манастыра Жидичинского належачим» [58]. У 1625 р. архімандрит із капітулою позичили у Мартина Насиловського 400 золотих і записом від 7 квітня передали йому в трирічну оренду чотирьох жидичинських підданих [59]. 10 червня 1625 р. Ян Чаплинський отримав у трирічну оренду село Клепачів разом «*з сеножатми на грунте жидичинским. и огородами в Жидичине*», але вже 23 червня Никодим (Шибинський) із капітулою «*грунту част немалую, в посесии протестующих* [Ян Чаплинського з дружиною. – С. Г.] *будучого, и огороды отняли, и протестующих спокойного держаня выбили*» (ймовірно, йдеться про жидичинські, а не клепачівські ґрунти) [60]; 24 жовтня 1625 р. вони знову скаржилися на архімандрита у зв'язку з недотриманням умов оренди, згідно з якими той мав передати у володіння позивачам «*сеножати три, на Жидичине будучие*», але до цього часу не зробив [61]. Останнє віднайдене нами свідчення про жидичинську оренду датовано 25 грудня 1625 р., коли архімандрит із капітулою передали в оренду на 3 роки луцькому єврею Іцхаку жидичинську корчму і перевіз через р. Стир за щорічних 100 золотих [62]. Зазначимо, що ту корчму з перевозом Іцхак тримав в оренді й раніше, бо в 1624 р. граничний коморник Луцького повіту Андрій Дахнович скаржився на архімандрита Шибинського, який «*в маестности церковной Жидичине переховываєт*» баніта луцького єврея Іцхака Шоломовича, до того ж «*корчму и перевоз на Стыру оному арендуєт*» [63].

Село Залуччє на початку 1620 р. архімандрит Балабан за 500 золотих передав у пожиттєве володіння Богдану Дашкевичу [64], який тримав маєток і при Никодимі (Шибинському). У записі від 7 квітня 1625 р. він зазначав, що дають цьому Дашкевичу з дружиною згадане село до їх «*żywota*», яке потім мало перейти у володіння їхнім нащадкам (тобто фактично потвердили право на пожиттєве володіння, надане ще архімандритом Балабаном) [65].

Село Липляни також було передано Балабаном у тривалу оренду (на 60 років) Івану Чайковському, після смерті якого право на володіння перейшло до його дружини «*Опрании*» з Гуляницьких. Однак 6 вересня 1623 р. архімандрит Шибинський із капітулою наслали жидичинських підданих, які вигнали із села нащадків І. Чайковського [66]. Зауважимо, що за кілька днів перед цим, а точніше 1 вересня, архімандрит із капітулою, потребуючи грошей для «*подмурованя вежи архимандрычос в замку Околном*

Луцком», за 200 золотих «селище наше, назване Липлянское, недалеко села Липлян [володіння Луцької єпископії. - С. Г.], которое перед тым слуга церковный, зошлый Иван Чайковский держал», передали в оренду на 20 років Івану Романовичу Козинському [67].

Село Нужель на час призначення Никодима (Шибинського) жидичинським архімандритом перебувало в оренді володимирського граничного коморника Григорія Черника за щорічних «*stukop litewskich*», у 1623 р. архімандрит із капітулою передали йому це село в оренду ще на три роки на тих самих умовах (відразу було отримано гроші «*za dwie raty*») [68].

Останній монастирський маєток у нашому переліку - це село Рокині, яке архімандрит Шибинський записом від 24 червня 1622 р. передав у трирічне орендне володіння за 1,800 золотих Андрію Єшці [69]. Посесія закінчувалась у 1625 р., але вже записом від 18 жовтня 1624 р. Никодим (Шибинський) подовжив оренду ще на чотири роки (1626-1630 рр.) за таку саму суму - 1,800 золотих [70].

Отже, архімандрит Шибинський справді передав практично всі монастирські маєтки в оренду різним особам, що само по собі не було чимось незвичайним [те ж саме, наприклад, робив його попередник Гедеон (Балабан)], а щодо одного села навіть маємо дозволи на оренду як від луцького єпископа, так і польського короля. Відзначимо випадки розірвання Шибинський в односторонньому порядку орендових договорів (особливо складених Балабаном) і позбавлення силовими методами, а простіше - вигнання орендарів із маєтків. У деяких документах трапляються пояснення передачі в оренду чергового села потребами монастиря в коштах, але невідомо, на що реально були витрачені ці гроші. До того ж тогочасні настоятелі не розрізняли монастирське майно і, власне, тому цілком імовірно, що всі позичені суми так чи так ішли на потреби архімандрита Шибинського. Щодо передачі маєтків своїм родичам, у чому також його звинувачували, то бачимо серед орендарів його батька Яна Мокосія Шибинського, який, щоправда, отримав лише два села (Жабча і Желізці), до того ж далеко не найбільші з усіх монастирських володінь. Водночас відзначимо активні дії цього Яна Шибинського у справах монастиря, які він, схоже, розглядав як свої власні: участь у відбиранні Жабча у Яна Крочовського; 7 червня 1621 р. возний відніс два позови від Луцького гродського суду у зв'язку зі скаргою Ілляша Сулятицького щодо позбавлення його маєтків Жидичина і Сапогова: один - архімандриту

Шибинському, другий - Яну Шибинському [71]. 17 січня 1623 р. саме Ян Шибинський від імені архімандрита й капітули разом із возним «увязал» Адама Гуменського у володіння Буремцем і Підгайцями, наданих йому в трирічну оренду [72]. 5 листопада 1625 р., як скаржилися Гієронім, луцький староста, Шимон і Криштоф Харленські, Ян Шибинський «з помічниками и слугами заступивши на добровольной дорозе в селе Жидичыне, у перевозу тамошнего» возному Михайлу Молявці, який їхав «в справе протестующих», побили його й відвезли до Жидичинського монастиря; 12 листопада у зв'язку зі скаргою Харленських возний їздив до монастиря, де бачив Молявку «в везеню в пекарни, ланцухом до стени прикованого [...] зраненого округне и збитого» [73]. У 1626 р. до Никодима (Шибинського), який щось заборгував (йдеться про «долг певный») архімандриту Лубенського монастиря, приїхав його намісник «отец Алексей Ивашковский». Не дивно, що візит не викликав захоплення у Шибинських, тож 11 липня Ян із помічниками напали «на господу» в селі Жабча, де зупинився посланець, почали стріляти, і тому ледь вдалося втекти «через огород» [74]. Хоча Ян Шибинський володів лише двома церковними селами, його активна участь у монастирських справах могла бути однією з причин появи у наведеній вище «протестации» згадки щодо роздачі архімандритом Шибинським маєтків своїм родичам (хоча до будь-яких звинувачень потрібно ставитися з певною часткою критицизму). Отже, питання з «*krewnuty*» більш-менш зрозуміле, залишилися «*powinny*». Його попередник Гедеон (Балабан), і не тільки він, передавав монастирські маєтки як винагороду за службу, але в орендових записах від архімандрита Шибинського таких згадок не знаходимо. Щоправда, в 1627 р. жидичинський настоятель Баковецький відзначав, що Б. Дашкевич був «*слугою монастырским*» і тримав Залучче за те, що мав «в заведованю своим, sprawy правные того монастыря Жидичинского зрозными особами» [75]. Підтвердження цьому знаходимо в записі від 9 жовтня 1624 р., яким архімандрит Шибинський уповноважив Богдана Дашкевича займатися справами монастиря («до всех справ своих и капитулы свое») [76]. Нам відомі ще два випадки, коли архімандрит надавав певним особам право представляти монастир у судових процесах: Криштофу Мокосію Баковецькому (запис від 26 січня 1623 р.) [77] і Яну Брезинському (свідчення від 8 жовтня 1624 р.) [78]. Імовірно, вони також могли отримати якусь компенсацію за витрачений час

і гроші на судові справи, бо, наприклад, участь у Люблінському трибуналі вимагала як першого, так і другого, однак документальних підтверджень цьому не маємо.

Отже, Никодим Шибинський позичав гроші у різних осіб, передаючи за це своїм кредиторам права на володіння монастирськими маєтками, але в той же час нам не відомі випадки надання грошей у борг самим архімандритом, на відміну, наприклад, від Гедеона (Балабана). Однак нерідкими були грошові позики без оренди чи застави нерухомості. Так, майже відразу після зайняття місця жидичинського настоятеля Никодим (Шибинський) позичив 500 золотих у кременецького гродського судді Йозефа Фрика. Імовірно, це була приватна справа архімандрита, бо в записі від 12 червня 1621 р. немає згадок щодо монастиря та капітули, зазначено лише, що в разі необхідності повернути борг мали «*потомки сукцесорове, держание добр моих*» [79]. Записом від 15 вересня 1621 р. Шибинський свідчив, що, «*наступивши я, Никодим. Мокосей Шибинский, з капитулою своєю на помененое архимандрицтво Жидичинское за привилеем Его Кр Мл, а заставши церков помененую соборную в филиаргах у мурах нарушоную, также и маетности з дворми, до того архимандрицтва Жидичинского належачие, през уставичныс жолнеры спустошоные, быдла жадного, ани спрятов домовых в себе не маючие*», а тому позичив у луцького мостовничого Григорія Мокосія Баковецького 800 золотих, які зобов'язався віддати цього ж 1621 р. «*на завтреє по Божом. нароженю римском*» [80]. Однак зробити це вчасно не зміг або не захотів, бо під 7 квітня 1622 р. маємо позов від Луцького гродського суду у зв'язку зі скаргою Григорія Баковецького щодо неповернення грошей [81]. Відзначимо, що стосунки між обома сторонами залишалися діловими й 23 вересня цього ж року Шибинський позичив у Баковецького ще 800 золотих, які мав повернути 1623 року [82]. Цього разу гроші було повернуто вчасно: Миколай Григорович Баковецький квитовим записом від 25 липня 1623 р. свідчив про отримання 1,600 золотих, які архімандрит із крилошанами залишалися винними його батькові [83]. У квітні 1623 р. Шибинський із крилосом позичили 1,200 золотих у Станіслава Радзимовського, які зобов'язалися повернути цього ж 1623 року [84]. У 1624 р. для «*pilney cerkiewney potrzebie*» позичили (запис від 27 січня) 500 золотих у Станіслава Вольського, які мали віддати в день «*świętego Jakuba*» римського свята цього ж 1624 р. [85]. У 1625 р. позичили (запис від 8 квітня) на

рік 200 золотих у Кіндрата Гулевича Дрезденського [86]. Однак 18 березня 1626 р. він скаржився у зв'язку з неповерненням грошей у призначений час [87]. Проте з квитового запису Дрезденського від 13 червня 1626 р. дізнаємося про повернення грошей [88]. У 1625 р. (запис від 4 липня) архімандрит Шибинський із крилошанами позичили на один рік у Мартина Насиловського 400 золотих [89], але вчасно не віддали, бо наступного року на них із цього приводу скаржився кредитор [90]. Можливо, саме з цим конфліктом пов'язаний напад 19 серпня 1626 р., коли, як скаржився Ян Словик від імені «*пана своего*» архімандрита Шибинського на Мартина Насиловського, він «*вези з Луцка склепу права або мемрамы с торбою червоною скураною, в которой был тежручный запис од пана Александра Чеконского на тысячу и двесте золотых полехих, служачий самому толко отцу архимандритови, сто червоных цекинов венецких в варечку зеленом едвабном запечатованых в той же торбе*», відповідач «*заступил на до-розе протестуючомусе [...] на кони спокойне едучого*» і вистрілив у нього, «*забит хотечи, кордом плазом бил*» [91]. Зауважимо, що про пограбування у позові не згадано.

Як бачимо, Никодим Шибинський не завжди вчасно повертав позичені гроші. Аналогічні непорозуміння він також мав із волинськими поборцями. Тут, однак, ситуація дещо заплутана. Так, під 17 червня 1622 р. маємо квитовий запис поборці Юрія Чаплича Шпановського архімандриту Шибинському про отримання від нього 17 золотих і 15 грошів «*poboru z dobr duchownych*» [92]. Однак 21 жовтня 1622 р. датовано позов від Луцького гродського суду у зв'язку зі скаргою цього поборця на архімандрита «*о то, иж вм, спротивившисе декретови трибуналскому, водлуг оного побор з добр церковных не додал еси и не доплатил*» [93]. Маємо «*Выпис с книг головных трибуналских воеводства Браславского*» (під 27 червня 1623 р.), у якому згадано скаргу Никодима Шибинського, «*иж позванный пан Чаплич, поборца*», у 1621 р., «*взявши од тых поводов з добр церковных, до архимандрыцтва Жидичинского належачих, побору*» 17 золотих і 15 грошів, «*на што и квит свой*» дав (ідеться про згаданий вище під 17 червня 1622 р.), але потім поборця Юрій Шпановський порушив справу про недоплату побору, результатом чого став трибунальський декрет, яким архімандрита було зобов'язано заплатити ще 120 золотих [94]. Імовірно, непорозуміння було пов'язане з новими тарифами, але чим закінчився конфлікт - невідомо.

Незважаючи на згадані вище звинувачення архімандрита Шибинського київським митрополитом та луцьким єпископом (ці закиди, зрозуміло, для переважної більшості світського населення залишилися невідомими), загалом дії цього настоятеля не відрізнялися від дій його попередників (принаймні в гірший бік) і були типовими для тогочасних церковних ієрархів. Навряд чи такі дії Шибинського могли негативно позначитися на релігійному авторитеті Жидичинського монастиря (тут ми не беремося давати йому оцінку), та й ще лише після трьох років його перебування в ролі архімандрита. Тим більше вони не завадили проведенню тут сеймику місцевої шляхти і складанню «Инструкции их мл паном послом воеводства Волынского на сейм валный Варшавский», датовану 9 січня 1624 року [95].

Однак повернемося до наведеного вище декрету митрополичого суду від 24 жовтня 1625 р., яким Никодима (Шибинського) позбавляли не лише Жидичинської архімандрії, а й узагалі духовного сану. Після цього впродовж півроку ми не маємо свідчень про конфлікт, а Шибинський залишався архімандритом. У 1626 р. (25 травня) луцький єпископ Почапівський своєю скаргою порушив мовчанку, знову відзначаючи, *«иъ преречоный отец Никодым Шыбинский, будучи промовованым от его мл ксендза метрополиты на архимандрыцтво Жидичинское»*, зобов'язався не передавати монастирські маєтки в посесію різним особам *без «ведомости и позволения старших своих»*. Однак відповідач деякі церковні села *«поарендовал, позаставлял и rozmaитым способом позаводил»*, інші - *«кревным и повинным своим»* пороздавав [96]. Як бачимо, повторено старі звинувачення, але не згадано про позбавлення Никодима (Шибинського) духовного сану. Через тиждень, 3 червня, владику Почапівський заніс до актових книг ще одну скаргу на архімандрита Шибинського [97], в якій також бачимо набір давніх звинувачень і брак рішучих дій (хоча б вимог), що породжує підозру щодо безпорадності позивача в цьому конфлікті. Тут можна згадати дії архімандрита Гедеона (Балабана), який ігнорував вимоги (від польського короля, київського митрополита та луцького єпископа) залишити монастир, а в разі потреби зі зброєю захищався від спроб відібрати у нього обитель або ж знову захоплював її. Щоправда, тоді Балабан знаходив підтримку серед православного населення Волині (досить згадати князя Костянтина Острозького), яке сприймало його боротьбу за Жидичинську архімандрію як спротив поширенню

унії. Відзначимо також і вдачу Балабана, його енергію і схильність розв'язувати спірні питання силою, тобто, захищаючи своє право на монастир, Гедеон Балабан перебував у своїй стихії. Судячи з усього, Никодим (Шибинський) не лише не міг утримувати монастир, а й не мав необхідних рис характеру, і боротися, а тим більше чинити збройний опір, він не збирався. Ми вже згадували скаргу Мартина Насиловського на архімандрита з капітулою у зв'язку з неповерненням грошового боргу. Відзначимо, що судовий позов возний 3 липня 1626 р. відніс не до монастиря, а до села Новоселок, маєтку батька архімандрита; пояснення цьому знаходимо у записі під 22 липня 1626 р., де зазначено, що архімандрит Шибинський уже тривалий час не мешкав у монастирі [98]. Отже, луцькому єпископу залишалось зробити останній крок, тим більше, що через кілька днів після своєї останньої скарги він отримав реальну можливість активно діяти. 8 червня датовано королівський лист на його ім'я, в якому повідомлялося, що в конфлікті з архімандритом Шибинський він може звернутися по допомогу до луцького старости Героніма Харленського [99]. 22 липня 1626 р. все було вирішено. Як свідчив возний, зазначеного дня він *«был ужитый на справе»* луцьким владикою Почапівським. Коли приїхали до Жидичинського монастиря, то застали лише *«отца Семиона Волковича, дозору церкви тамошнее, и некоторую челяд монастырскую»*, які розповіли, що архімандрита Шибинського *«не бывает тут от давного часу, речий тыж: жадных тут немаш, бо розными часы, так аппараты церковные, през отца Шибинского побраные и постраченные сут, яко теж: и еси спряты домовые, и добытки, юж по публикации декрету его мл отца митрополиты сут выпроважонные, одны до села Новоселок, до двору пана Яна Шибинского, отца бившого архимандриты, а другое быдло, коровы, воны, овцы, свини, куры, гуси и много инших спрятов вывожono тыми часы по публикации декрету до села Чекня, до двору пана Чеконского»*. Після цього чернець Волкович передав *«ключы церковные»* крилошанину Луцької соборної церкви Ісакію (Вічинському), який мав залишатися намісником *«дотол, поки инший архимандрит от короля его мл поданий будет»* [100]. Хоча у наведеній скарзі Яна Словика на Мартина Насиловського, занесеної до луцьких гродських книг 22 серпня 1626 р., позивач скаржився від імені архімандрита Шибинського, але це, мабуть, непорозуміння, бо в цей час той уже не був настоятелем.

Але на цьому неприємності для Никодима (Шибинського) не скінчилися. У 1632 р. він скаржився на луцького владика Почапівського, який 12 вересня 1626 р., довідавшись про те, що позивач, їдучи до Кобрини «в справах своїх пилных и певних на синод духовный», зупинився на ніч у Бересті, наказав своїм «слугам» схопити Шибинського. Нападники «вночи, годин двома перед свитанем, мощно и гвалтовне з арматою и оружем, розным., войне належачим», увірвалися до будинку, де спав позивач, зв'язали його «челяд» і забрали майно, яке власник у 1632 р. оцінив у 3,490 золотих, «и иные многие речи, которых и помет людская зносити не может». Після чого «самого его милость отца Шибинского отец владыка луцкий до Литвы, аж до Вилна

через того ж слугу своего, пана Булгака, на затримане запровадил, а тые вси речи его пограбленные, одны пану Булгаку и помочником его и слугом своим за прислугу и отвагу такую роздал, а другие на особу свою и на властный свой пожиток обернул, и до сего часу некоторых ещче речей заживает». У січні 1627 р. батько Никодима (Шибинського) скаржився з цього приводу в Луцькому гродському суді, але безрезультатно, бо позивача, «за направою его милости отца владыки луцкого и отца Рафаила Корсака, владыки галицкого коадьютора митрополии Киевской», упродовж шести років утримували під вартою у Віденському Троїцькому монастирі. І лише тепер, звільнившись у 1632 році, Никодим (Шибинський) скаржився з цього приводу [101].

1. Центральний державний історичний архів України, м. Київ (далі - ЦДІАК України).- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 120.-Арк. 121.
2. Там само.- Арк. 118 зв., 121 зв., 160 зв.
3. Там само.- Арк. 202 зв.
4. Там само.- Спр. 134.- Арк. 517-517 зв.
5. Там само.- Арк. 517 зв.
6. Там само.- Арк. 179 зв.
7. Там само.- Арк. 478 зв.
8. Там само.- Арк. 882.
9. Там само.- Спр. 133.- Арк. ІЗО зв.- 1131.
10. Там само.- Спр. 172.- Арк. 239 зв.
11. Там само.- Спр. 118,- Арк. 403 зв., Спр. 137.- Арк. 426-426 зв.
12. Там само.- Спр. 156.- Арк. 604 зв.
13. Там само.- Спр. 157.- Арк. 187 зв.-188.
14. Там само.- Спр. 140.- Арк. 571.
15. Там само.- Спр. 133.- Арк. 121 зв.
16. Архив Юго-Западной России, издаваемый Временной комиссией для разбора древних актов (далі - АЮЗР).- К., 1883.- Ч. I.-Т. 6.-С. 496.
17. ЦДІАК України.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 123.- Арк. 220 зв.
18. АЮЗР.- Ч. I.- Т. 6.- С. 502-503.
19. Там само.- С. 504.
20. ЦДІАК України.- Ф. 26.- Оп. 1.- Спр. 36.- Арк. 1204 зв.
21. АЮЗР.-Ч. I.-Т. 6.-С. 535.
22. ЦДІАК України.- Ф. 25.- Оп. 1.-Спр. 145.-Арк. 158 зв.- 159.
23. Там само.- Спр. 141.- Арк. 254 зв.
24. Там само.- Спр. 134.- Арк. 650.
25. Там само.- Спр. 144.- Арк. 427 зв.- 428.
26. Там само.- Спр. 146.- Арк. 205 зв.- 206.
27. АЮЗР.- Ч. I.- Т. 6.- С. 563-565.
28. Там само.- С. 565-570.
29. Акты, издаваемые Виленской археографической комиссией для разбора и издания древних актов,- Вильно, 1896.-Т. XXIII,- С. 49-50.
30. ЦДІАК України.- Ф. 25.-Оп. 1.-Спр. 123.-Арк. 384.
31. Там само.- Спр. 151.- Арк. 373.
32. Там само.- Спр. 130.- Арк. 680 зв.
33. АЮЗР- Ч. I,- Т. 6.- С. 532-534.
34. ЦДІАК України.- Ф. 26.- Оп. 1.- Спр. 27.- Арк. 269 зв.
35. Там само.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 123.- Арк. 684, Спр. 134.- Арк. 123 зв.- 124, 455.
36. Там само.- Спр. 133.- Арк. 921-922.
37. Там само.- Спр. 137.- Арк. 122.
38. Там само.- Спр. 139.- Арк. 418 зв.- 419.
39. Там само.- Спр. 140.- Арк. 367.
40. Там само.- Спр. 130.- Арк. 533.
41. Там само.- Спр. 133.- Арк. 79 зв.
42. Там само.- Арк. 917 зв.- 919.
43. Там само.- Спр. 137.- Арк. 756.
44. Там само.- Спр. 142.- Арк. 728-729.
45. Там само.- Спр. 149.- Арк. 580-580 зв.
46. Там само.- Спр. 146.- Арк. 295 зв.- 297 зв.
47. Там само.- Спр. 147.- Арк. 13 зв.
48. Там само.- Спр. 123.- Арк. 218.
49. Там само.- Спр. 142.- Арк. 595-595 зв.
50. Там само.- Спр. 146.- Арк. 62-62 зв.
51. Там само.- Спр. 148.- Арк. 420 зв.- 421.
52. Там само.- Спр. 145.- Арк. 386 зв.
53. Там само.- Спр. 134.- Арк. 215 зв.
54. Там само.- Спр. 134.- Арк. 173-173 зв.
55. Там само.- Спр. 135.- Арк. 95.
56. Там само.- Спр. 149.- Арк. 235 зв.- 236.
57. Там само.- Спр. 142.- Арк. 568 зв.
58. Там само.- Спр. 145.- Арк. 352 зв.-353.
59. Там само.- Спр. 142.- Арк. 572 зв.
60. Там само.- Спр. 145.- Арк. 350-350 зв.
61. Там само.- Арк. 666 зв.- 667.
62. Там само.- Спр. 149.- Арк. 237 зв.
63. Там само.- Ф. 2071.- Оп. 1.-Спр. 13.- Арк. 13-13 зв.
64. Там само.- Ф. 26.- Оп. 1.- Спр. 30.- Арк. 691.
65. Там само.- Ф. 25- Оп. 1.- Спр. 142.- Арк. 568 зв.
66. Там само.- Спр. 135.- Арк. 612 зв.- 613.
67. Там само.- Арк. 95.
68. Там само.- Спр. 149.- Арк. 239 зв.
69. Там само.- Спр. 131- Арк. 438-438 зв.
70. Там само.- Спр. 139.- Арк. 974 зв.-978 зв.
71. Там само.- Спр. 123.- Арк. 379.
72. Там само.- Спр. 134.- Арк. 121 зв.-122.
73. Там само.- Спр. 145.- Арк. 708-709.
74. Там само.- Спр. 151.- Арк. 137-137 зв.
75. Там само.- Спр. 157.- Арк. 315-315 зв.
76. Там само.-Спр. 118.-Арк. 1141.
77. Там само.- Спр. 133.- Арк. 121 зв.
78. Там само.- Ф. 26.- Оп. 1.- Спр. 31.- Арк. 619 зв.- 620.
79. Там само.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 129.- Арк. 163-163 зв.
80. Там само.- Спр. 138.- Арк. 767 зв.-768.
81. Там само.- Спр. 132.-Арк. 56 зв.
82. Там само.-Спр. 131.-Арк. 817-817 зв.

83. Там само.- Спр. 133.- Арк. 945.
 84. Там само.- Арк. 505 зв.
 85. Там само.- Спр. 129.- Арк. 329 зв.
 86. Там само,- Спр. 142,- Арк. 618 зв.
 87. Там само.- Спр. 148.- Арк. 190 зв.
 88. Там само.- Спр. 149.- Арк. 778-778 зв.
 89. Там само.- Спр. 142.- Арк. 571.
 90. Там само.- Спр. 150.- Арк. 979 зв.-980.
 91. Там само.- Спр. 151.- Арк. 355-355 зв.
 92. Там само.- Ф. 26,- Оп. 1.- Спр. 31.- Арк. 64-64 зв.
93. Там само.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 132.-Арк. 1053 зв.
 94. Там само,- Ф. 2071- Оп. 1.- Спр. 7.- Арк. 6-7.
 95. Там само.- Ф. 25.- Оп. 1.- Спр. 129,- Арк. 461.
 96. Там само,- Спр. 148- Арк. 540-540 зв.
 97. Там само.- Спр. 148.- Арк. 583-583 зв.
 98. Там само.- Спр. 151,- Арк. 300 зв.
 99. АЮЗР,- Ч. I- Т. 6.- С 578-579.
 100. ЦДІАК України,-Ф. 25.-Оп. I.-Спр. 151.-Арк. 188 зв. 189зв.
 101. АЮЗР,- Ч. I.- Т. 6,- С 652-655.

S. Horin

**ARCHIMANDRITE NYKODYM (MOKOSII SHYBYNSKY) (1621-1626)
 OF THE ST. NICOLAS ZHYDYCHYN MONASTERY**

On the basis of documental evidences the Author researches the activity of the Archimandrite. The research enables to better understand some aspects of the monastery functioning at that time.